

C. P. van Goor

Een inleiding over "de macht van het simpele verhaal" is misschien een beetje clownesk, maar dat mag als je een bepaalde leeftijd te boven bent. Simpele verhalen worden meestal door veel mensen begrepen. Ze hebben vooral macht, als degene die ze brengt, het inzicht heeft in datgene wat niet kan worden weggelaten. Bosbouwers houden daar vaak veel te weinig rekening mee. Ik geef u een voorbeeld. Na de eerste zware storm van deze winter, wilde mijn overbuurman weten of hij de grovedennen voor zijn huis moest vellen. De schade, zoals bij vele huizen in de buurt, was hij deze keer misgelopen maar hij wilde nu bij voorbaat het risico inperken. Omdat het zondag was en we dus de tijd hadden, heb ik hem eerst maar eens verteld over de kansen van weer zo'n storm en over de veranderingen van het klimaat. U weet wel, dat er, vermoedelijk met een periodiciteit van enkele honderden jaren, afwisselend meer of minder warmte naar de aarde wordt toegestraald. En dat bij vergrote warmtetoevoer waarschijnlijk het klimaat over de hele wereld slechter wordt. Voor ons betekent dat meer stormen. Voor die periodieke klimaatschommelingen vind je overal aanwijzingen. Bijvoorbeeld de opbouw van de bodem in het westen van ons land (klei als de zee is binnengebroken en veen als de zee zich terugtrekt), de verhouding van zware en lichte zuurstof in foraminiserenslib, de uitbreiding en terugtrekking van gletsjers, de tijden van misoogsten, pollendiagrammen, einde van culturen, breedte van jaarringen in bomen en balken van oude gebouwen. Er is een bijzonder lezenswaardig boek over: "Times of feast, times of famine" (E. le Roy Ladurie). Moet u beslist lezen. Het is wel wat oude literatuur, die inmiddels belangrijk is aangevuld (Van Arkel, 1983; Können, 1983). We leven nu in zo'n warmere periode met verslechtering van klimaten. Sinds 1850 is de gemiddelde januaritemperatuur, over tien jaar perioden berekend, bij ons met bijna $1\frac{1}{2}$ °C gestegen. De frequentie van stormen is toegenomen. Wanneer moderne technieken niet beschikbaar zouden zijn, zou er sinds 1953 weer in grote delen van het Nederlandse kustgebied zeeleiafzetting zijn begonnen.

Mijn overbuurman vond het een indrukwekkend verhaal. Vervolgens heb ik hem uitgelegd hoe het met de vitaliteit van bomen zit. Die hebben, als het naaldbo-

men betreft, ook onder klimaatsverandering te lijden. Milde winters, meer luizen en dus naaldverlies, afbraak van wortelstelsel. En dan komt daar bovendien nog de luchtverontreiniging bij. Al met al heeft de boom daardoor minder weerstand tegen de wind. Over die luchtverontreiniging en de bossterfte had de buurman in de krant gelezen en daarover kon ik dus kort zijn. Naar mijn idee moest hij nu een kristalhelder beeld hebben van de situatie en dus zei ik dat hij de bomen maar zo snel mogelijk moest ruimen. Maar de bomen staan er vandaag de dag nog. Mijn verhaal heeft dus niet gewerkt. Waarom niet? Het bestond niet alleen uit dat wat niet weggelaten kon worden. Het had derhalve geen macht. Ik had moeten vragen hoever de bomen van zijn huis staan en aan welke kant. Vier meter en aan de westkant. En hoe hoog zijn die bomen dan wel. Twintig meter. En dan had ik moeten zeggen: "Nou dan vallen ze dwars op je huis." Dat wou hij weten en dan had hij ze de volgende dag laten rooien. De rest was voor hem niet essentieel. Dit nu is een typisch voorbeeld van de wijze waarop bosbouwers zo vaak hun opvattingen uiteenzetten. Typisch gericht op vakgenoten. Pikante bijzonderheid is overigens dat de bomen alweer drie zware stormen hebben overleefd. Er zit dus ergens een fout.

Het simpele verhaal fungeert als een efficiënt transportmiddel voor een idee, een opvatting of een of andere nieuwigheid naar de buitenwereld, het beïnvloedt de publieke opinie en bereikt, indien nodig, de democratische besluitvorming. Het verder brengen van een idee, is een sociaal-psychologisch proces, waarover vooral bij onze landbouwvoorlichting veel kennis en inzicht bestaat. Niet voor niets is deze landbouwvoorlichting de beste ter wereld. Kenmerkend daarvan is vooral dat resultaten van hoog ontwikkeld en sophisticated onderzoek, op een zodanige manier bij de boer komen dat hij daar een optimaal gebruik van maakt. Dat gebeurt door grote mate van vereenvoudiging, waarbij ik overigens moet toegeven dat via het landbouwwonderwijs de mate van begrip bij de boeren en dus de mogelijkheid van adoptie van nieuwigheden doelmatig is vergroot. Bij ons bosbouwers is het met deze zaken over het algemeen niet zo best gesteld. Er is weliswaar genoeg vakbekwaamheid, er zijn goede

opleidingen en er wordt beschikt over een uitstekend onderzoekapparaat en toch hebben wij grote moeite om aan de buitenwereld duidelijk te maken wat bos eigenlijk is en wat de bosbouwers doen en vooral wat ze kunnen. Eerlijk gezegd, geloof ik, dat er in de bosbouw sprake is van een identiteitscrisis. Ik denk, dat er over de bosbouw een simpel verhaal moet komen, want ingewikkelde verhalen die soms zelfs door vakgenoten niet worden begrepen zijn er genoeg. Denk maar eens aan al die tijd die wij bosbouwers kunnen besteden om het begrip bos te definiëren. Bladzijden vol zijn daarover geschreven. Een verhaal dus, waarvoor de massamediamensen interesse hebben, want via dezen komen ideeën stukken verder.

Over het bos moet maar eens duidelijk verteld worden hoe het in werkelijkheid daarmee staat, met weglating van alle mystiek en romantiek. We moeten duidelijk maken dat de schoonheid van het Nederlandse bos, waar iedere recreant op afkomt, net als die van ons landschap, is ontstaan door het menselijk gebruik. Menselijk gebruik door de eeuwen heen. Eerst door verarming als gevolg van beweiding en plaggenwinning en later door herstel en herbebossing. Het gebruik en later het beheer van de bossen door de mens is zo karakteristiek voor de Nederlandse bossen, dat daarop een typologie kon worden gebaseerd, die kan dienen voor het aanduiden van ecologische, bosbouwkundige en fysiologische kenmerken en als basis voor de bosbouwkundige planning. De mens heeft, uiteraard met behulp van de natuur, de schoonheid aan het Nederlandse bos gegeven en niet de natuur alleen. Het is zelfs zo, dat bossen zonder enige menselijke invloed of bossen volledig aan de natuur overgelaten, laag scoren in hun belevingswaarde voor de mensen zoals uit psychologisch onderzoek van De Dorschkamp blijkt. De mensen zeggen wel veel van de natuur te houden, maar dan bedoelen zij wel een geleide natuur. Ik zal het gezien het pluriforme karakter van het begrip natuur niet moeilijker maken dan het al is. De Nederlander, die in het bos recreatie zoekt, prefereert bos dat goed beheerd wordt, maar waarvan de bomen bij voorkeur niet in het gelid staan en waar geen dode bomen liggen, met een goede toegankelijkheid en afwisseling in bosbeeld. Dat is voor hem de natuur waaraan hij de meeste voorkeur geeft.

Ook de identiteit van de bosbouwer en de bosbouw is heden ten dage allesbehalve duidelijk. De bosbouwer wordt vaak als een houtboer gezien, die de houtproductie prefereert. Dat is pertinent onjuist. Het moet aan de buitenwereld duidelijk worden gemaakt, dat de bosbouw primair is gericht op de instandhouding van bossen als ecosysteem, waarbij de natuurlijke ontwikkelingen zorgvuldig worden begeleid om met behulp daarvan aan de maatschappelijke behoefte aan bos en

bosproducten te kunnen voldoen. En dat zijn hout, recreatie, natuur, milieu en landschap, waarbij hout een vooraanstaande plaats inneemt. Het voortbrengen van hout immers is specifiek gebonden aan bomen en bossen, terwijl in de overige maatschappelijke behoeften ook door andere vormen van begroeiing en landgebruik kan worden voorzien. De bosbouwer doet dat door de eeuwig durende dynamiek van de bosontwikkeling op dat stadium te fixeren, dat aan die maatschappelijke behoefte zo goed mogelijk voldoet. Hij is niet afhankelijk van de natuurlijke ontwikkeling; hij kan zonder enig gevaar voor het boscysteem de natuurlijke processen beheersen door bosbouwkundig verantwoord beheer. Zo zijn altijd bossen beheerd. Lang voor hier in Nederland de veelzijdige doelstelling van de bosbouw actueel werd, waren Nederlandse houtvesters in Indonesië verantwoordelijk voor planning, inrichting en beheer van bossen voor milieu (schermbossen), voor natuur (bosreservaten en wildhoutbossen) en voor houtproductie (produktiebossen).

U vraagt zich mogelijk af, waarom we dit nu moeten vertellen. Het is toch geen nieuws. Nee, voor ons is het ook geen nieuws maar het dringt kennelijk niet door tot anderen die bij het bos, en dan vooral het bosgebruik, belang hebben. Die zien de bosbouwer als diegene die het bos vanuit een eenzijdige gezichtshoek beheert. Vandaar mijn pleidooi voor het simpele verhaal voor het verder brengen van de juiste opvattingen over bos en bosbouw. Als tegenwicht tegen het simpele verhaal van andere belanghebbenden dat vaak wel in de krant en op de TV komt en zo via de publieke opinie de politiek bereikt. Ik denk hierbij met name aan natuurbeheer. Dat verhaal moet wel juist zijn en op gedegen kennis gebaseerd. Verhalen op basis van programma's en standpunten van actiegroepen zijn voor een eerste klap wel wat waard, maar als het er op aan komt, kun je ook gemakkelijk onderuit gehaald worden. Het is hoog tijd dat duidelijk wordt gemaakt dat planning en inrichting en beheer van bossen tot de verantwoordelijkheid van de bosbouwer dient te behoren. Soms lijkt het erop, dat het feit, dat bos als algemeen goed wordt beschouwd, zou impliceren dat alle andere belanghebbenden ook beheersverantwoordelijkheid hebben. En dat is toch te gek om los te lopen. Maar gedeeltelijk is het onze eigen schuld. Bosbouwers zijn van nature wat introvert, op een argeloze manier toegankelijk en niet altijd duidelijk. Het is uiteraard wel van groot belang en ook noodzakelijk, dat alle medebosgebruikers – dus met betrekking tot recreatie, natuurbeheer, milieu etc. – aangeven wat zij van het bos verwachten en wat voor bos men zou willen. Want op grond daarvan kan de bosbouwer zogenaamde relevante bosgebruikstypen of bosdoeltypen ontwikkelen die aan die behoefte voldoen. Daarmee gewapend kan hij met zijn kennis van het bos als ecologisch, econo-

misch en organisatorisch systeem, nagaan of de wensen vanuit de samenleving kunnen worden gerealiseerd, waar en hoe. Met die bosgeschiktheidsbeoordeling gaat de bosbouwer vervolgens het bosgebruik plannen en het beheer voeren. Zo komt iedereen in ons land aan zijn trekken en gebeurt het bosgebruik bosbouwkundig verantwoord.

Mijn bedoeling met deze ontboezeming is er toe bij te dragen dat de bosbouwer weer op de stoel komt waarop hij hoort. De stoel met de verantwoordelijkheid voor de bosgebruiksplanning. Ik vind, en daar hoeft u het niet mee eens te zijn, maar het is wel zo, dat hij daar nu niet zit. Teveel worden beslissingen met betrekking tot het bosgebruik buiten hem om en vaak zelfs zonder zijn inbreng genomen. Dat is gevaarlijk,

want dat kan leiden tot een achteruitgang van de kwaliteit en de gebruikswaarde van het Nederlandse bos. Als ik dan nu aan het einde van mijn verhaal, waarvan ik hoop, dat het simpel genoeg is, nog een wens mag doen, dan is het dat de door mij aangeduide verantwoordelijkheid van de bosbouwer in brede maatschappelijke kringen zo spoedig mogelijk als vanzelfsprekend wordt gezien.

Literatuur

- Arkel, J. van. 1983. Wat is er mis met het weer? Ecologische Uitgeverij Amsterdam.
Können, G. P. 1983. Het weer in Nederland. Thieme, Zutphen.

Publikaties van C. P. van Goor in de periode 1950-1983

C. P. van Goor:

Bodem en vegetatie.

Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift 22, 1950 (33-45).

De bebossingen in de Kempen.

Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift 22 (5), 1950 (129-133).

De productiecapaciteit van bosgronden.

TNO-Nieuws 6, 1951 (79-82).

De productiecapaciteit van de zandige bruine bosgronden.

Korte Mededeling Bosbouwproefstation nr. 9, 1951.

Een quantitative methode voor het bepalen van de biologische bodemactiviteit.

TNO-Nieuws 7, 1952 (11-14).

Over regeneratie van gedegradeerde bosgronden.

Tijdschrift Nederlandsche Heidemij 63 (4), 1952 (109-115).

Strooiselroof bedreigt opnieuw onze bossen.

Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift 24 (9), 1952 (238-241).

Degradatie en regeneratie.

Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift 24 (11), 1952 (307-310).

Bewerking en vruchtbaarheid van droge bosgronden.

Uitvoering Verslagen Bosbouwproefstation 1 (2), 1952 (50-99).

Groeiremmingen van de Japanse lariks als gevolg van kalkbemesting.

Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift 25 (3), 1953 (57-68).

Korte Mededeling Bosbouwproefstation nr. 15, 1953.

Grondbewerking en diagnose.

Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift 25 (4), 1953 (90-109).

The influence of nitrogen on the growth of Japanese larch (*Larix leptolepis*).

Plant and Soil 5 (1), 1953 (29-35).

Over de toelaatbaarheid van moswinning in grovedennenbossen.

Tijdschrift Nederlandsche Heidemij 64 (10), 1953 (277-281).

Iets over de grondslagen van de bosbouw in de loop der tijden.

Bodem, winternummer 1954.

De invloed van de bodembewerking op een aantal eigenschappen van de droge bosgronden in Nederland.

Landbouwkundig Tijdschrift 66 (3), 1954 (175-181).

De bestrijding van bunt (*Molinia coerulea*) op kalkapterreinen.

Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift 26 (10), 1954 (269-270).

Korte Mededeling Bosbouwproefstation nr 23, 1954.

De groeiplateuseisen van de Japanse lariks in Nederland.

Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift 26 (11), 1954 (298-306).

Fruchtbarkeitsverlust durch tiefen und mässig tiefen Vollumbruch der sandigen braunen Waldböden.

Comptes Rendus 11ème Congrès de l'Union Internationale des Instituts de Recherches Forestières.

Firenze 1954 (411-414).

Der "Antagonismus" zwischen N und P bei der Japanischen Lärche.

Comptes Rendus 11ème Congrès de l'Union Internationale des Instituts de Recherches Forestières.

Firenze, 1954 (415-417).

Instructie interpretatie grondonderzoek.

Stencil, maart 1955.

Iets over de chemische onkruidbestrijding in de bosbouw.

Tijdschrift Nederlandsche Heidemij 66 (4), 1955 (98-106).

De fosfaatbehoefte van bomen en fosfaatbemesting in de bosbouw.

Het Thomasmeel 11, 1955 (251-257).

Kaligebrek als oorzaak van gelepuntziekte van groveden (*Pinus sylvestris*) en Corsicaanse den (*Pinus nigra* var. *corsicana*).

Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift 28 (2), 1956 (21-31).

Korte Mededeling Bosbouwproefstation nr. 25, 1956.

Standort und Düngung von japanischer Lärche (*Larix leptolepis*) in den Niederlanden.

Die Phosphorsäure 16 (1/2), 1956 (81-91).

Het nemen van grondmonsters in de bosbouw.

De Boor 8, 1956 (3-6).